

tantum. Et ita communiter concluditur, ut ait Ruin. conf. 178. n. 3. libr. 1. & consil. 13. num. 3. libr. 2. Hanc etiam conclusionem dicit esse communem Alexand. in d. leg. fin. post n. 3. Claud. in leg. pactum. n. 4. C. de pactis. Poterit enim donator aliqua bona post donationem acquirere, & de illis testari.

3 Eademque ratione, si quis simpliciter donaverit bona sua, valebit talis donatio: & ita tenent omnes, ut ait Corn. conf. 152. in littera D. libr. 3. In hujusmodi enim donatio simpliciter facta, non veniunt bona postea qua sita, secundum opinionem omnium Doctorum, ut dicit Bello consil. 5. in princip. subdens, quod hanc opinio est adeo firmata, ut quasi videatur audax temeritas utile contrarium tenere. Poterit ergo donator de istis bonis postea qua sitis disponere, & testari.

4 Idem dicendum est, ubi quis etiam verbis universaliter conceptis donasset omnia bona: adhuc enim in tali donatione non veniunt bona futura, & ideo valebit donatio. Ita sentit glossa. in d. leg. fin. in verbo Accommodaverit, quam sequuntur communiter Doct. ut ait Decian. consil. 225. n. 4. in fin. & hanc conclusionem dicit esse communem Jas. conf. 5. col. 2. vers. Sed pramissis, lib. 3.

5 Pariter etiam, si quis donaverit omnia bona sua mobilia, & immobilia, valebit talis donatio. Et est communis opin. ut dicit Jas. in d. conf. 5. col. 3. vers. Secundo pro ista. libr. 3. Decian. consil. 414. n. 10. Nam preterquam quod in hujusmodi donatione non veniunt bona futura: certum est, quod secundum magis communem sententiam in donatione omnium bonorum mobilium & immobilium non veniunt (c) jura, & actiones, ut attestantur Doct. preall. & sic non est donatori adempta facultas testandi.

6 Sed quæro, nunquid valeat donatio ab aliquo simpliciter facta suæ (d) hereditatis? Respon. in hoc articulo varie fuerunt opin. DD. nam aliqui tenebant, quod talis donatio valeat: & hanc opin. dicit esse communem Purpurat. in d. l. fin. num. 245. C. de pactis. Contrarium autem sententiam, scilicet, quod imo talis donatio non (e) valeat, tenuit Bart. in d. l. fin. n. 14. Et hanc dicit esse magis communem Cagnol. in d. l. fin. n. 223. & seq. Duennas in d. regula 219. in 4. ampliat. quæ mihi etiam magis placet. Cum enim nomen hereditatis comprehendat omnia bona, quæ quis tempore mortis suæ reliquit: non video, quomodo dici possit per hanc donationem non adimi donatori facultatem testandi.

7 Sed quid si quis faciat alteri donationem causa mortis omnium bonorum suorum presentium, (f) & futurorum, nunquid talis donatio valebit? Respond. quod valet donatio omnium bonorum, post mortem collata. Ita tenet gl. in d. l. fin. verbo Accommodaverit, quam sequuntur communiter DD. ut ait Decian. conf. 578. nu. 7. in fin. Ita etiam communiter teneri attestatur Imol. in Rub. extra. de testam. nu. 5. Jas. in d. conf. 5. col. 6. vers. Non obstat tertium, libr. 3. Curt. jun. conf. 81. nu. 3. Poterit enim donator, ipsa donatione non obstant, alium hæredem instituire, qui licet teneatur postea donatario dare juxta conventa in donatione, poterit tamen retinere Falcidiam, &c.

Secundo principaliter ex ratione superius posita, quod scilicet donatio omnium bonorum non valet, ne quis eo modo amittere possit facultatem testandi, inferitur, quod si donator in hujusmodi donatione reservaverit, sibi aliquid (g) pro facultate testandi, donatio ipsa valebit. Ita dicit Bart. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. n. 6. & est communis opin. ut dicit Socin. jun. consil. 142. nu. 79. lib. 1. Talis enim donatio non tollit in totum, sed solummodo restringit testandi facultatem: intellige

tamen, ut illud, quod reservatur, non sit quid minimum, sed saltem excedat vigesimam partem illius patrimonii, quod donatur.

8 Sed pone, quod donator sibi reservaverit, usufructum bonorum suorum, nunquid flante hac reservatione donatio sustinebitur? Resp. aut testator reservavit sibi (h) usufructum, hoc expresso, ut de eo possit in vita disponere, & non valet donatio. Ita consiluit Bart. conf. 76. incip. Paier filio, & ita frequenter calculo receptum est, ut ait Didac. lib. 3. resolutio. c. 12. n. 3. Ad hoc enim ut donatio omnium bonorum valeat, oportet, quod illud, quod donator sibi reservat, sit ejus conditionis, ut de eo testari (i) possit. Et hæc est communis omnium sententia, ut ait Didac. in cap. 12. circa fin. Aut vero donator sibi simpliciter reservavit usufructum, & tunc communis opin. est, quod donatio ipsa valeat. Et licet Paul. de Cast. in d. l. fin. n. 10. C. de pactis, teneat contrarium, scilicet, quod imo non valeat: tamen contra eum est communis sententia, ut attestatur Didac. in d. c. 12. num. 4. quam etiam dicit receptam esse apud Regni Hispaniæ suprema tribunalia. Quæ multo magis procederet, ubi expresse donator sibi usufructum reservaret cum facultate de eo disponendi tam inter vivos, quam in ultima voluntate.

ADDITIONES.

(a) Nunquid valeat donatio omnium bonorum. Donationem omnium (f) bonorum, presentium, & futurorum, nullam esse, communis Interpretum Schola animat, ut hic ex Claro & Giachario, aliisque compluribus per eos citatis, constat. Cui opinioni subscripserunt non invidi, post alios, quos laudant Petrus Nicolaus Mezzius in tract. de donationibus suis in. de reb. que donari possunt, vel non, n. 6. Facium. lib. 6. controvers. jur. c. 67. Alex. Trentacinq. lib. 3. resolut. 3. de donat. Modestia. Pitor. lib. 2. consil. 19. n. 1. Guierrez in tract. de juramento con. rmatória part. 1. c. 21. n. 16. & Olemannus ad disp. 12. Giphani, nu. 2. Est t. vero comm. opin. magna est auctoritas, & ab ea in judicando non facile recedendum, arg. l. 1. in prin. vers. Jure cretoris apud veteres opinio, ff. de off. fic. questor. l. ad heres, 4. in princip. ibi, & generaliter ita omnes opinantur, ff. ad his, qui not. infam. leg. ita vulneratus, 53. in prin. ibi, dicitur vulgo, ff. ad leg. Aquil. attamen sententia contraria, ut potest expressis legum textibus sustulit, verior censetur, leg. si quis argentum, 35. ff. de si quis aut utroque testis, 4. & §. sequi. C. de donat. si si nungum & C. de reor. don. leg. omnes, 19. §. 1. ff. que in fraud. creditor. leg. si totas, 5. C. de inof. donat. Quæ t. leges inter presentia, & futura bona non distinguunt. Quin quicquid naturale, quicquid concessum, & permissum est legibus, id semper, & in infinitum intelligitur, & concessum, & licitum, nisi quantum vicium a legibus & moribus est restrictum arg. leg. Gracchus, 4. C. ad leg. Jul. de adult. At nos posse donare res nostras est naturale, & per traditionem, arg. Inst. de rer. divisi. & legibus concessum, cor. tit. ff. & C. de donat. leg. in remanata, 21. C. mandati. l. memo. C. de Judais et. un. per quos fiat invel. 2. f. Ergo & semper, & in infinitum donare possumus, nisi in quantum a legibus hoc jus reperitur restrictum. Jam vero nulli in toto jure legitur jus donandi restrictum ad omnia presentia tantum bona: quasi scilicet omnia presentia non etiam futura donare possimus.

Nec movet, quod Doctores obijciunt, per talem (f) donationem jus testandi, & sic publicum tolli. l. 1. ff. qui testam. facere poss. quod tamen maxime adversum sit legibus, & contra bonos mores, l. pactum, 15. C. de pact. Donator t. namque in id tantum, quod commode facere poterit, convenitur: nec illi alimentaria necessaria vite auferantur, ne egeat. Semper t. quippe ita est interpretanda donatio, ne donator liberalitate sua inops factus periclitetur, l. inter, 19. §. ff. & l. ne liberalitate, 50. ff. de ve. judic. Quinimo alimentis t. renunciarum non posse, tradunt Decius in l. jura, 8. ff. de regul. jur. Trentacinq. lib. 1. resolut. 2. de aliment. n. 15. Quare licet quispianc omnia & presentia, & futura bona donarit: adhuc tamen de alimentis hoc

hoc est, cibariis, vestibus, lectis, medicinis, habitatione, portionibus, suppellectile, &c. testari poterit, l. heres, ff. de aliment. legat. l. obligatio, 6. & l. seqq. ff. de pignori. & hypot. Quin t. & in omnium bonorum donatione non veniunt nomina debitorum, sive jura, & actiones directas, quæ offibus donatoris adherent, docuerunt Menochius libr. 1. conf. 47. n. 2. & Andr. Gail. l. 2. observ. 11. n. 10. Alique ab his memorati. Proinde de his quoque donator testamentum facere poterit. Et ita tenent Alezius ad l. fin. n. 72. C. de pact. Corasius lib. 6. Miscellan. jur. civil. c. 17. Vaudus lib. 1. quest. 31. Malfcard. de probat. vol. 3. conel. 1120. Marth. Stephani cont. 2. qu. 47. ad lit. B. Arumæus Exercit. Justin. 6. th. 15. D. Collega Boer. in comment. de donationib. c. 3. n. 39. cum seqq. edit. 2. Ant. Faber. par. 2. de errorib. pragmat. ducati. 48. error. 6. huiusque perpetuus affecta, & assertor Sciifordesgherus lib. 1. tract. 13. qu. 1. & seqq. & novissime Quirinus Kubachius cont. 1. quest. jur. illustr. decur. ultim. questio. 1. & aliique complures. Et huc quoque pertinent, quæ annotavimus part. 1. Disputatorium nostrar. ad Inst. de diff. 18. assert. 16. & seq. HARR. (b) Nil valet. Vide ad hanc communem opinionem sex ampliationes per Daen. regul. 219. cum duobus ampliationibus: similes sunt sex limit. data per Deci. in l. fin. C. de pact. & decem per Cagnol. ibid. à nu. 238. usque ad n. 272. Item donatio omnium bonorum haud poterit fieri ab existente in articulo mortis, per Cagnol. in d. l. fin. n. 227. valet tamen, quando fit Ecclesiæ per Deci. in conf. 488. Jas. conf. 169. vol. 4. Alex. in conf. 152. tit. 6. Ruin. in conf. 182. vol. 1. Fallit tamen hoc, ut per Ruin. in conf. 128. ubi sequitur: quando quis dedicavit omnia Ecclesiæ, & ille, qui dedicavit ad dedicationem non habebat mandatum. Item aut procedat in donatione tacita, atque presumpsa: Vide per Tiraq. de legib. communi. fol. 142. 176. 178. Item donationem omnium bonorum si quis fecerit, quia donatarius prius accepit aliqua bona, ut toto tempore ejus vite gauderet, restringitur solum ad illa bona donatarius, non etiam ad alia bona donantis, per Romanum conf. 284. triplici ex fundamento GIACH.

(c) Non veniunt jura, & actiones. Ad idem per Franc. Aret. in conf. 54. & Cagnol. in leg. fin. n. 355. C. de pact. GIACH.

(d) Sæ hæreditatis. Quamvis t. donatio omnium bonorum jure valeat, ut hæctenus est ostensum: nemo tamen hæreditatem alicui donare potest, leg. cum donationis 34. C. de ratiocomb. Huiusque ratio est: quia hæreditas vel testamento, vel lege deservit, non conventionte partium, l. 1. l. de petiti. heredit. l. pactum, quod donati, 15. & leg. fin. C. de pactis, l. hereditas, 5. C. de pactis convenis, &c. Idque copiose explicuimus ad princip. tit. Inst. de hered. quæ ab intest. des. nu. 4. & seqq. Eandem opinionem, post Clarum hic, & alios, comprobat Facium. d. lib. 6. c. 94. & Boer. d. cap. 8. n. 46. HARR.

(e) Non valet. Donatio tamen de dimittit hæreditatis valet, per Alba. consil. 4. numer. 32. Item quod in donatione omnium bonorum mobilium, & immobilium non veniant jura, & actiones, nec nomen debitoris, vide per Natr. in conf. 146. num. 13. & 14. Item si quis dicat, dono tibi hæreditatem meam, quod valet donatio, & intelligitur de bonis presentibus, ut actus valet: vide pulcherrime per Cravet. conf. 129. n. 6. GIACH.

(f) Presentium, & futurorum. Item quod talis donatio valeat, si non interveniat cessio respectu jurium, & actionum, vide per Natr. consil. 146. n. 15. GIACH.

(g) Reservavit sibi aliquid. Item quod donatio omnium bonorum presentium, & futurorum reservata certa quantitate vel re, valet: commune dixi in collect. mea communi. opin. in verbo donatio, numer. 27. GIACH.

(h) Usufructum. Item commune, & fufius vide ead. collect. mea d. verbo donatio, n. 31. & sustinetur donatio omnium bonorum cum reservatione usufructus, quando fructus haud sunt tenus: Vide per Cravet. in conf. 22. verum generaliter donatio omnium bonorum presentium, & futurorum cum reservatione usufructus, non valet per Dec. conf. 30. & 203. col. 1. & in l. fin. C. de pact. & ibi per Cagnol. qui deelaravit, quomodo debeat fieri illa reservatio ad hoc ut operetur in. 229. per Boer. de off. 104. nu. 45. & de off. 353. vid. per Natr. conf. 146. in 4. deb. Quid si esset reservatus usufructus cum juramento? vid. per Corn. conf. 176. vol. 2. dicit in reg. jur. contrah. GIACH.

(i) Testari possit. Adde commune etiam per Rol. conf. 93. sub n. 3. plene alios concordantes allegat. GIACH.

QUESTIO XX.

SUMMARIA

EX CLARO.

- 1 Donatio omnium bonorum an valeat si sit jurata.
2 Donatio omnium bonorum presentium, & futurorum nunquid annulletur in totum, an autem pro parte tantum.
3 Donatio omnium bonorum facta ecclesie, an valeat.
4 Donatio reciproca omnium bonorum suorum facta inter fratres, vel socios an valeat.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 An valeat omnium bonorum donatio jurata: vel pia causa facta: vel reservato usufructu, an re quadam alia ad testandum sufficiente, remissive.

Estat nunc, ut nonnullas quæstiones in hoc proposito occurrentes breviter explicemus: & in primis quæro, an conclusio in proxima quæstione superius facta, quod scilicet donatio omnium bonorum nihil valet, habeat locum, etiam si talis donatio (a) sit jurata? Respond. quod sic. Nam hujusmodi donatio, cum alicui homini liberam testandi factionem, censetur contra bonos mores, & ideo non confirmatur juramento. Ita dicit Bart. in d. leg. stipulatio, hoc modo concepta, n. 3. & ita tenent communiter omnes Doctores, ut dicit Guido Papæ conf. 214. n. 5. Bertran. conf. 181. n. 1. libro 2. in 2. parte. Hanc etiam dicit esse communem Dec. in l. pactum quod donati, n. 1. & seq. C. de pact. quem refert Gratus conf. 19. n. 12. lib. 1. Ripa lib. 3. responsorum. c. 14. n. 2. Curt. jun. in d. l. fin. n. 57. Cod. de pactis: quem refert Episcopius Loazes in suis allegat. pro Marchione Velez, fol. 211. n. 42. & Didac. in Rubr. de test. in 2. parte, nu. 4. Cagnol. in d. leg. fin. n. 220. Socin. jun. conf. 444. n. 35. lib. 2. Cravetta conf. 139. n. 8. & seq. Duennas in d. regula 219. in 2. ampliat. & ita etiam in simili videmus, quod testamentum juratum potest, non obstant juramento, quodcumque contraria voluntate revocari, ut dixi supra lib. 3. §. testamentum, quæstione 44. vers. Sed quid si testator.

Item quæro, nunquid hujusmodi donatio omnium bonorum presentium, & futurorum annulletur in totum, an autem pro parte tantum? Respond. quod annullatur in totum. Et hæc est communis opin. ut ait Bal. in d. l. fin. n. 19. in fin. Curt. jun. in d. l. fin. post nu. 61. ita quod non sustinetur, neque respectu bonorum presentium tantum, neque respectu futurorum tantum. Et hanc opinionem dicit esse communem Guido Papæ conf. 214. post n. 5. Purpurat. in d. leg. fin. n. 247. quem refert Duen. in d. regul. 219. in 5. ampliat. Facile possit disputando teneri contrarium, sicut etiam videmus, quod donatio nulla ex defectu institutionis sustinetur usque ad quingentos solidos, ut dixi supra quæstione 17. vers. Sed quæro: in judicando tamen non recedas à communi.

Uterius quæro, nunquid conclusio locum habeat, etiam hujusmodi donatio esset facta Ecclesiæ? Resp. quod non, sed speciale (b) est in Ecclesiis, ut valet (c) donatio omnium bonorum presentium, & futurorum illi facta. Ita tenet Bartol. loquendo per verbum, forte, in d. l. fin. n. 13. & est communis opin. ut dicit Fel. in cap. in presentia, de probat. prout illum refert Episcopius Loazes in suis allegat. pro Marchione Velez fol. 246. nu. 27. Ego tamen non

reperio Felin. d. cap. in presentia, attestantem de communi, licet ipse teneat hanc sententiam ibi, num. 5. & 6. ubi loquitur de articulo. Bene attestatur hanc esse communem Purpurat. in d. l. fin. numer. 242. Paris. in d. cap. in presentia, n. 21. Cagnol. in d. l. fin. n. 203. quem refert Didac. in Rubrica de testam. in 2. part. n. 5. in fi. & Duennas in d. reg. 219. in 1. similit. Si enim potest quis personam suam dicere Ecclesie, multo fortius debet etiam posse dedicare Ecclesie omnia bona sua presentia, & futura. Non tamen potest negari, quin etiam magne sint auctoritates tenentium contrarium, & forte in puncto juris illa est verior, nihilominus si casus contingeret, propter favorem Ecclesie non audeam à communi opinione recedere iudicando, aut consulendo.

4 Sed pone, quod duo fratres faciant sibi invicem mutam donationem omnium bonorum, vel in eandem societatem, sive fraternitatem reciprocam, nunquid talis donatio valebit? Resp. quod sic favore agnationis conservande. Et ita communiter tenetur, ut ait Boer. decis. 355. n. 3. & de hoc non est dubitandum, quia non solum inter fratres, sed inter quoscunque valet donatio omnium bonorum post mortem collata, ut dixi supra q. prox. vers. Sed si quis.

ADDITIONES.

(a) Etiam si sit jurata. Item quod donatio omnium bonorum presentium atque futurorum valet, nec valideret juramento commune fufus vide in colle. ma comm. opin. in verb. donatio, n. 28. & 30. ubi etiam habes n. 29. 31. & 32. quibus casibus valet. Dicit tamen Natta conf. 457. n. 16. quod licet donatio omnium bonorum presentium & futurorum, haud valet, tamen si sit jurata, quod valet in presentibus, non in futuris, & citat concord. GIACH.

Si talis donatio sit jurata. Cum ex additionibus, & notatis ad questionem proximè precedentem manifestum evadat: donationem omnium bonorum, etiam futurorum, jure sustineri: frustra in questionem vocatur, an t valeat isthæc omnium bonorum donatio, juramento firmata: vel Ecclesie, sive pie causa facta: vel reservato usufructu, vel re quadam alia ad testandum sufficiente: quibus casibus omnibus hanc donationem valere (repudiata hic Clari nostri, & aliorum opinione) post plures aios, quos citat, scribit Fachinus, libro 6. controvers. jur. cap. 28. cum 4. sequentibus: & Gutierrez in tractat. de juramento confirmat. part. 1. cap. 11. n. 7. & aliquot seqq. De istdem casibus consultatur quoque Petr. Nicol. Mozzius in tract. de donat. sub tit. de reb. que donari possunt, vel non, num. 6. & seqq. HARR.

[b] Speciale est in Ecclesia. Idem in pio loco dicendum secundum Bald. in l. jubemus, C. de sacros. Eccles. Idem etiam in donatione ob causam dotis dicendum est ob favorem matrimonii, Oldrad. conf. 5. Boer. decis. 337. num. 10. Fel. in c. in presentia, nu. 5. de probat. & eam dicit communem Purpurat. in l. fin. n. 242. C. de pact. Socin. regul. 69. fol. 4. GUYEAN.

[c] Ut valet. Adde, atque vide, que dixi supra quæ. suprema. GIACH.

QUESTIO XXI.

SUMMARIÆ.

EX CLARO.

- 1 Donatio potest propter ingratitudinem revocari, & hoc ex dispositione l. fin. C. de revoc. dona.
- 2 Et an propter alias causas, quam illas quinque expressas in d. l. fin.
- 3 Et an si donatarius donatorem egenum alere recusat.
- 4 Donatio ob causam an possit propter ingratitudinem revocari.
- 5 Donatio facta Ecclesie an possit revocari propter in-

gratitudinem prelati, vel capiculi.

6 Et an prelati, qui alicui contulit beneficium, possit hujusmodi collationem ex causa ingratitudinis revocare.

7 Et an valeat pactum, quod donatio non possit propter ingratitudinem revocari.

Ex Additionibus.

1 Donatio legitime facta temere non revocatur.

2 Propter quinque causas ingratitudinis donator rem donatam revocare potest.

3 Nunquid etiam ob alias causas, præter istas quinque jure expressas, res donata revocari queat.

4 Exceptio confirmat regulam in casibus non exceptis.

5 Particule (ita ut) sunt note definitionis, ac determinationis.

6 Particule taxativæ an, & quatenus, causas similes, sive graves excludant.

7 Odiâ sunt restringenda.

8 An donatarius donatorem egenum alere teneatur.

9 Liberi parentibus alimenta præstare coguntur.

10 Sensus l. alimenta. 6. §. 1. ff. de agnoscend. & aliend. liber.

11 Libertas pretio nummario non estimanda.

12 Intellectus l. decurionis. 8. ff. de decurionib.

13 Equid donatio ob causam, seu remuneratoria propter ingratitudinem revocari possit.

14 Quid de donatione Ecclesie facta statuendum.

15 Et quid de beneficio ecclesiastico homini ingrato collato.

16 An pactum donationi appositum, de non revocanda donatione propter ingratitudinem donatarii, sit validum.

17 An, & quatenus pactum istud juramento confirmetur, remissive.

18 Equid ingrativus actio, que donatori ad rem revocandam competit, civilis sit, an vero realis.

19 Actio in rem cui datur.

20 Omnis actio, ex delicto descendens, est personalis.

21 Actio in rem datur in possessorem.

22 Num donatarius ingratus fructus rei donate ante revocationem percipere possit.

N Une de revocandis Donationibus videamus: & in primis scire debet, quod licet donatio perfecta de sui natura sit contractus irrevocabilis, ut dixi supra quæst. 1. vers. Et ex hac, tamen tres sunt (a) principales causas, propter quas potest donatio revocari. Prima, propter ingratitudinem donatarii. Secunda, propter supervenientiam liberorum. Tertia, quia donatio sit inofficiosa; de quibus omnibus sigillatim tractandum est. Dixi autem primo, quod donatio (b) potest revocari propter ingratitudinem donatarii: & de hoc est text. in leg. fin. C. de revoc. donat. Quod quidem optima ratione sancitum fuit, ne licet alicui bona aliena capere, postea irridere donatorem, & ei malefacere.

Hujus autem ingratitudinis multa possent exempla proponi, quorum quinque ab Imp. in ipsa leg. fin. recensentur. Sed nunquid (c) etiam ob alias ingratitudinis causas in ipsa lege non expressas poterit donatio revocari? Respond. quod sic. Et ita tenet gl. in d. lege fin. in verbo voluerit. & est communis opin. ut dicit Rimir. ibi q. 41. post nu. 144. ubi etiam post nu. 164. attestatur ita communiter teneri. Pro qua opin. facit, quia in simili videmus, quod potest filius à patre exheredari, etiam ob causas à jure non expressas, quæ tamen sunt similes, seu majores expressis, ut dixi supra lib. 5. §. restam. quæ. 41. vers. Sed quæro.

Quid

ADDITIONES.

9 Quid ergo si donatarius donatori indigenti alimenta denegaverit? Cum enim negans alimenta quodammodo necare videatur, l. necare. ff. de liber. agnosce. negari non potest, quin hæc legitima causa sit, propter quam donatio preterit ingratitudinis possit revocari: & ita tenet gl. in d. l. fin. in verbo, Voluerit. & hæc est communis opinio, ut attestatur Salic. in d. l. fin. prout illum refert Ripa in ea l. fin. quæst. 49. quamvis in libro meo ego non reperiam illum attestari de communi. Et licet gl. in l. in condemnatione, in gl. in fin. ff. de regul. jur. teneat, quod regulariter donatarius non tenetur alere donantem, & illam sequi communiter Doct. attestatur Bald. in d. l. fin. num. 7. quem refert Episcopopus Loazes in suis allegat. pro Marchione Velez. fol. 172. num. 30. non tamen esset à prima opin. recedendum, quæ proculdubio est magis communis, & æquior. Quæ tamen intelligenda est, ut procedat pro modo facultatum utriusque, scilicet, tam donatoris, quam donatarii, & pro modo etiam rei donate, & si petatur, non autem aliter. Vide que dixi infra hoc eod. lib. §. feudum, q. 23.

4 Sed quæro, an hæc conclusio, quæ habet, quod donatio potest propter ingratitudinem revocari, procedat etiam in donatione (d) ob causam? Resp. quod non. Ita tenet gl. in d. l. fin. in verbo Invenitur, quam sequuntur communiter Doct. ut dicit Ripa in d. l. fin. quæst. 43. Nam donatio ob causam non est proprie (e) donatio, neque liberalitas, sed potius quædam permutatio; merito ubi causa sequatur, non debet propter ingratitudinem revocari.

5 Item quæro, nunquid (f) donatio facta Ecclesie possit revocari propter ingratitudinem prelati, vel Capituli? Resp. si quærat de ingratitudine prelati tantum, vel Capituli tantum, res minus habet difficultatis. Certum est enim, quod neque solus prelati, neque solum Capitulum possunt præjudicare Ecclesie, ut dixi sup. lib. 2. §. Prelatus. Major est dubitatio, quando concurrunt ingratitudo prelati, & Capituli simul: & hoc casu Abb. in c. verum, nu. 3. de cond. appo. tenuit, quod potest revocari. Tu vero tene contrarium, quod scilicet non potest aliquo modo revocari; quia donatio facta ecclesie censetur facta Deo, d. c. verum, qui non potest esse ingratus, cum sit omnium gratiarum liberalissimus largitor. Et ita hanc sententiam dicit esse communem Ripa lib. 2. Resp. c. 28. n. 20. & in d. l. fin. in 52. quæst. ubi loquitur etiam in casu, in quo donator expresse in ipsa donatione appositum pactum, quod posset propter ingratitudinem revocari.

Sed hic quæro, tu scis, quod prelati (g) conferens alicui beneficium ecclesiasticum, videtur quodammodo donare; nunquid si ille, cui contulit beneficium, commiserit aliquam ingratitudinis causam in personam conferentis, poterit ipse ex ea causa collationem revocare? Resp. quod non. Ita tenet Joan. Andr. & communiter Doct. ut dicit Abb. in c. fin. nu. 6. de don. Nam collatio beneficii non potest dici donatio, ex quo prelati illam facit potius ex necessitate officii, quam ex liberalitate. Hanc etiam opin. dicit tenere communiter Doct. Ripa in d. l. fin. num. 158. & seq.

7 Quæro etiam, nunquid (h) valeat pactum appositum in donatione, quod non possit propter ingratitudinem revocari? dixi inf. hoc eod. lib. §. pactum.

(a) Res sunt. Verum adverte, quia requiruntur etiam alia tria not. ab Ang. de Aret. in §. alia autem, Institut. de don. n. 10. qui n. seq. dicit etiam, quod beneficium revocandi propter ingratitudinem, quo donans haud fuit usus, non transit ad ejus heredes. GIACH.

(b) Donatio potest revocari propter ingratitudinem donatarii. Donatio tunc, & legitime facta licet temere non retractetur, aut revocetur, §. alia autem, 2. Institut. de donat. l. 2. cum tribus seqq. C. de revocand. donat. ingratitudo tamen donatarii facit, ut donator rem donatam revocare possit, leg. ultim. C. de titul. ubi cause ingratitudinis quinque sunt expresse. I. Et, si t donatarius donatori manus impias, & violentas injecerit. II. Si injuria atroci (verbali scilicet, ut differat à causa precedente) eum affecerit. III. Si grave damnum rebus ipsis intulerit. IV. Si vitæ ejusdem infiditas struxerit. V. & ultima: si conventiones in donatione appositæ non impleverit. De quibus causis latius differunt Petrus Nicolaus Mozzius in tractat. de donationib. suo titul. quomodo annullentur & revocetur donatio n. 22. cum seq. & Donellus libr. 14. Commentar. jur. civil. cap. 27. ibique in suis notatis Hilligerus, HARR.

(c) Sed nunquid t etiam ob alias ingratitudinis causas, &c. Communis interpretum Schola opinatur; præter istas quinque modo relatas causas, etiam ob alias similes, sive majores expressis, jure civili rem donatam revocari posse, ut hic Clarus notat, post alios, testatur: cui adscriptur Mozzius d. tit. quomodo annullentur, & revocetur donatio num. 38. circa fin. & Menochius de arbit. jud. q. cas. 130. num. 3. lib. 2. cent. 2. Verum contraria sententia juris veritati magis consona videtur. Primum enim Justiniano Imperatori propositum fuit certas ingratitudinis causas determinare, ac definire, ex quibus donatio revocari possit, d. §. alia, in fin. ibi, certis ex causis, Institut. de donationib. At suo proposito haud fastidivit Justinianus, si præter istas causas, ab ipso enumeratas, alie sunt, ex quibus donatio æque revocari potest. Deinde satis expresse Imperator in d. leg. ult. C. de revocand. donat. cavet, nullas alias ingratitudinis causas, præter quinque ibi recensitas, esse admittendas. Sic etenim scribit: Generaliter fancimus, omnes donationes lege confectas, firmas, illibatasque manere, si non donationis acceptor ingratus circa donatum inveniat, ita ut iniurias atroces in eum efundat, &c. His utique verbis Imperator regulam proponit de donatione perfecta non revocanda: cuius exceptionem postea subiungit, & causas quinque enarrando, ob quas revocari queat donatio. At t omnis exceptio stricte accipienda est, regulamque confirmat in casibus non exceptis, l. quæstionem, 12. §. denique Nevarius 43. ff. de instrum. & instrum. legat. l. 1. ibique Decius num. 21. ff. de regul. jur. Novell. 7. c. 2. Illud quoque satis innumt particule ita t quæ notæ sunt definitionis, ac determinationis: & ut proinde ex illis reluceat propositum, & intentionem Imperatoris fuisse, certas causas revocandæ donationis definire, ac determinare. Præterea Justinianus in d. l. ult. C. de revocand. donat. taxative loquitur, versic. ex his enim tantummodo causis, &c. Si alie similes, vel majores admittende essent cause, quid opus fuisset causarum enumeratione? ut cur Imperator illam particulam (tantummodo) adjectisset, si adhuc alias causas assumeret liceret? Et quænam respondeant differentes particulas taxativas & exclusivas non excludere causas similes, aut graves, in quibus eadem, aut etiam major ratio subsistat: id tamen hic locum sibi vindicare nequit: quandoquidem cum particula taxativa (tantummodo) concurrat tum propositum Imperatoris volentis certas causas definire, ceterosque excludere, tum odium d. leg. ultim. quæ penam decernit illis, qui in donatorem ingrati extiterint: Odiosa t autem per se & sua natura restringenda esse, patet ex l. si prelati, 12. & leg. interpretatio, 42. ff. de pan. item ex c. odiâ, 15. & c. in panis, 49. de reg. jur. in 6.

Nec differentium opinionem juvat, quod obijciunt, revocari posse donationem, si t donatarius donatorem ad paupertatem redactum alere recuset, argum. l. alimenta, 6. §. 1. ff. de agnoscend. & aliend. liber. & l. decurionis, 8. ff. de decurionib. cum negans alimenta necare videatur, leg. necare, 4. ff. de agnosce. & aliend. liber. & notat Clarus hic numer. 3. Nam responderet primo, quod donatarius non sit obligatus naturaliter, multo

8

multo minus civiliter ad alendum donatorem egenum: & ut maxime naturaliter esset obligatus: nulla tamen prestandi alimenta necessitas ipsi incumbere. Deinde licet donatarius cogere alere donatorem egenum, & si id non faceret, ingratu judicaretur: non tamen propterea ab ipso revocari donatio posset: quoniam non quaerit, sed gravis, & insignis ingratitudo ad hoc requiritur, ut donatio revocetur. Sic quamvis si liberi parentes alere teneantur, leg. si quis a liberis, & not. ii. ff. de agnos. & alend. liber. vel parentibus, non tamen propter alimenta non praestita, liberi ad parentibus exheredari nequeunt. Neque tamen obstat d. l. alimenta, 6. §. 1. ff. d. tit. Siquidem non de donatario, sed de libero loquitur, qui patrono egeni alimenta denegavit: neque hic ulla comparatio est patroni, & donatoris. Est enim is donatarius beneficium accepit, & liberalitate ad gratitudinem, atque remunerationem obtrinxerit, at tamen, patronus longe maius in libertum contulit beneficium, libertatem tamen scilicet, rem omnium pretiosissimam, nulloque pretio nummario aestimandam. l. libertas inestimabilis, 106. ff. de reg. jur. Pari ratione nihil tamen ad rem pertinet d. leg. de curionib. 8. ff. de decurionib. Illic etenim singulare traditur Decurionum privilegium, quod personas illorum non egreditur, nec ad exemplum portigitur, §. sed et quod principi, 6. Instit. de jur. nat. gent. & civ. l. quod vero, 14. & l. jus singulare, 16. ff. de legibus, &c. Atque ita docent Donell. d. lib. 14. Comment. c. 27. Giphani. ad d. l. ult. C. de revocand. don. Obrecht. disp. 3. de donationib. th. 113. cum seqq. Hackelman. disp. illud. 10. th. 17. sub lit. B. alique ab eo commemorati. HARP. (d) Ob causam. Et quando vere dicitur donatio ob causam, dixi infra q. ult. GIACH.

Procedat in donatione ob causam. Tamen quidam Doctores existimant, quod supra dicta conclusio, quae habet donationem propter ingratitudinem revocari posse, procedat etiam in donatione ob causam, seu remuneratoria: Gulielm. de Cunea, & Bal. in l. si tibi precium, 20. ff. de reb. credit. si cert. pet. hofque referens Roland. a Valle conf. 13. nu. 10. vol. 1. contrarium tamen communiter receptum est, ex hac ratione, quod donatio ob causam, & remuneratoria, non fit proprie donatio, nisi dicatur revocari donationem ob causam propter ingratitudinem in eo, in quo donatio excedit causam: cum in excessu sit proprie donatio: ut, post Corneum conf. 45. lib. 4. tradit Perr. Nicol. Mozz. d. tract. de donationib. tit. ult. n. 64. HARP.

(e) Donatio. Ut tradit Crav. conf. 85. & 116. & dixi d. ult. quae. GIACH.

(f) Nemoquid donatio facta Ecclesiae possit revocari.

14 Quod donatio facta Ecclesiae, propter ingratitudinem Praelati, vel capituli revocari nequeat, post Clarum nostrum tenet quoque Mozzius d. tit. ult. num. 65. HARP.

(g) Praelatus conferens alicui beneficium, &c. Quod tamen beneficium ecclesiasticum ingratu collatum, ab eo auferri non possit, ultra Clarum hic nostrum, & ab eo relatas, scribit Mozzius modo allegato tit. ult. n. 66. HARP.

(h) Nemoquid tamen valet pactum appositum in donatione, quod non possit propter ingratitudinem revocari. Quod pactum donationi appositum, de non revocanda donatione propter ingratitudinem donatarii, nequaquam valet, plerique tradiderunt. Speculator ad tit. de donat. §. 1. n. 5. Ripa in d. l. ult. q. 54. n. 180. & sequ. C. de revoc. donat. Boerius conf. 21. n. 11. Id. Gutierrez in tract. de juram. confirmatorio, part. 1. c. 10. n. 5. Tiraq. in l. si unquam, 9. in presat. n. 149. C. de revoc. don. hofque laudans D. Boer. in comment. de donat. c. 3. nu. 99. & D. Obrecht. d. disput. 3. de donat. th. 107. Et quidem recte tradiderunt: siquidem illud pactum contra bonos mores esse censetur l. si quis, 27. ff. de pactis, l. illud, 5. ff. de pact. moralibus, leg. contractus, 23. vers. ex cepto eo. ff. de reg. jur. Ceterum an, & quatenus hoc pactum iuramento firmari possit, abunde (relatis in utramque partem Doctorum auctoritatibus) exponit D. Boer. d. c. 3. n. 100. Porro non inutiliter hoc loci alia quaestio addi, & moveri poterit: 18 Equid ingratu actio, quae videlicet donatori ad rem ob ingratitudinem donatarii revocandam competit, personalis sit, an vero realis? Quod sit realis, ita tunc videtur Donellus ad §. omnium autem i. nu. 14. Instit. de actioib. & lib. 20. Comment. de jur. civ. c. 9. hac potissimum ratione motus, quod in

l. his solis, 7. C. de revo. donat. dicitur ab Imp. Constantino, & Constantio rescribitur, actionem, quae datur matri ad donationem ingratu liberis factam revocandam, effectum habere vindicationis, adeoque realem esse. Sed quod praefata actio non sit in rem, sed in personam, sequentibus argumentis luculenter demonstratur. Primo enim verba in d. l. his solis, 7. vers. actionem vero, C. d. tit. expressa sunt: Actionem vero matris ita personalem esse volumus, ut vindicationis tantum habeat effectum: nec in heredem datur, nec tributatur heredi. Quibus ex verbis percipere promptum est, actionem hanc revocatoriam esse revera suaeque naturae personalem, quamvis in effectu solum isto, quod neque heredi datur, neque in heredem cum rei vindicatione conveniat. Jam vero quae in effectu conveniunt, re ipsa propterea, & essentia non conveniunt. Deinde * actio in rem nemini datur, nisi quae, quae petitur, dominus est, d. §. Inst. de actioib. l. in rem actio, 23. ff. de rei vindic. At qui is, qui rem donatam, ex causa ingratitudinis revocat, non amplius dominus est rei istius, ut cuius dominium per traditionem in donatarium transfertur, §. per traditionem, 40. Inst. de rer. divis. Ideoque ei de re illa revocanda, & repetenda vindicatio competere nequit. Praeterea * omnis actio, ex delicto descendens, est personalis, d. §. 1. Inst. de actionib. At vero actionem hanc donationis revocatoriam ex delicto privato, ingratitudinis scilicet, ingratitudo in donatorem, nasci, nemo negare potest. Denique * actio in rem datur in possessorem, quatenus possessorem. l. qui petitio, 36. ff. de rei vindic. Praesens autem actio datur in donatarium, tanquam ingratum, & delinquentem, sive ex delicto obligatum, d. l. his solis, 7. C. de revo. don. Ergo non in rem, sed in personam est. Ique fufius declarat D. Boer. d. comment. de donat. c. 3. n. 91. & aliquot seq. Illud quoque hic paucis addendum: quod tamen donatarius ingratu non teneatur rei donatae fructus, ante revocationem usque ad litem contestationem percipere restituere, tamen post litem contestatam eos restituere cogatur, leg. certum, 22. C. de rei vindic. Tiraquell. in l. si unquam, 8. in verb. revertatur, n. 281. C. de revo. don. Gutierrez, in tractat. de juram. confirm. par. 1. c. 10. n. 7. cum seq. D. Boer. d. c. 3. n. 102. HARP.

QUESTIO XXII.

SUMMARIA. EX CLARO.

- 1 Donatio propter supervenientiam liberorum revocatur ex dispositione l. si unquam, C. de revo. don.
- 2 Et quid si testator tempore donationis de liberis cogitavit.
- 3 Et quid si tempore donationis habeat filios, quibus deinde mortui alii supervenerint.
- 4 Et quid si pater in donatione renunciaverit dispositioni, d. l. si unquam.
- 5 Et an dispositio, d. l. unquam, locum habeat etiam in donatione partis bonorum, vel rei alicujus particularis.

Ex Additionibus.

- 1 Donatio propter supervenientiam liberorum revocatur ex dispositione l. si unquam, 8. C. de revo. can. donat.
- 2 An dispositio ista porrigatur etiam ad alium parentem, quam patrem libero subdonantem.
- 3 Pater non praesumitur propriis liberis praeferre extraneos.
- 4 Ubi eadem ratio, ibi eadem juris dispositio.
- 5 Nisi in dubio donator praesumatur cogitasse de liberis, ut scilicet beneficium d. l. si unquam, cesset.
- 6 An, & quatenus pater juri donationem revocandi renunciare queat.
- 7 Et quid, si iuramentum interceperit.
- 8 Ratio naturalis liberis parentum hereditatem addit.

- 9 Conciliatio duarum contrariarum opinionum, remissio.
- 10 An dispositio d. l. si unquam, in modica donatione locum habeat.
- 11 Quae res levis, sive modica dicatur, arbitrio iudicis relinquatur.

Subsequens causa revocandae donationis a iure tradita, est supervenientia liberorum: quae quidem materia videtur forte nonnullis omitti potuisse, cum de ea extent duae repetitiones amplissimae, in d. leg. si unquam, C. de revo. don. altera quidem Ripae, altera vero Tiraquelli, in quibus nihil fere omisum est: Noli tamen videri aliqua in re totum defecisse. Attingam igitur solummodo aliqua capita earum quaestionum, quae in practica frequentius occurrunt, caeterae, quam brevissime fieri poterit, explicabo: reliquas studiosus Lector in praedictis repetitionibus diffusissime tractatas inveniet. Facienda est ergo inprimis conclusio, quod si post factam donationem superveniant liberi ipsi donatori, (a) donatio revocatur ex dispositione d. leg. si unquam, de revocand. donat. secundum communem intellectum, ut attestatur Ruin. conf. 107. num. 22. lib. 1. Licet enim illa lex loquatur de donatione facta liberis, est tamen generaliter intelligenda, ut scilicet locum habeat, non solum in donatione facta cuiuslibet extraneo. Ita dicit gl. in d. l. si unquam, & ita communiter tenetur, ut ait Imol. in cap. fin. n. 12. circa fin. de donat. Hanc etiam opin. dicit esse communem Cor. conf. 4. in liter. A, circa fin. lib. 3. & conf. 11. in litera Z, cod. vol. Ripa in d. l. si unquam, n. 2. q. ubi dicit, quod haec est communis opin. Legistarum, & Canonistarum. Et dicit Tiraquell. in d. l. si unquam, in verbo Liberi, num. 84. quod haec opin. est humanior, & receptor, & quod eam practica, & usus ita mordicus retentat, ut ab ejus faucibus erudere nemo queat. Non enim est verisimile, quod quis velit in sua successione extraneum filius praeferre: & sic utroque casu militat eadem ratio, super qua fundatur dispositio d. l. si unquam, quae est verisimilis mens donantis: quia scilicet si tempore donationis de filiis cogitasset, huiusmodi donationem non fecisset, ut dicunt communiter Doctores teste Cora. consil. 206. in litera P, lib. 2.

Ex qua quidem ratione inprimis inferitur, quod si tempore donationis donator de liberis cogitasset, (b) non esset locus dispositioni d. l. si unquam. & ita communiter tenetur, ut ait Socin. conf. 53. nu. 7. lib. 4. Jaf. conf. 125. col. 2. & 3. lib. 1. quem refert Socin. jun. conf. 67. num. 51. lib. 2. ita etiam communiter conclusi attestatur Alb. conf. 102. nu. 2. Puta (secundum aliquos) si donatio esset facta in contractu matrimonii: nam eo casu utique praesumitur donator de liberis cogitasse, quorum suscipiendorum causa fuit matrimonium contrahi: ideo talis donatio non revocatur ex dispositione d. l. si unquam. Ita dicit Sign. conf. 69. post nu. 12. vers. Praeterea cum mater, & est communis opin. ut dicit Tiraquell. in d. l. si unquam in presat. nu. 71. quem refert Boer. decis. 159. nu. 9. licet ille corruptum alleget in verbo, prius, num. 62. cum seq. Haec tamen conclusio mihi non multum placet, & videtur aperte repugnare communi regulae, quod scilicet debet expresse constare, quod donator de liberis cogitaverit, & quod in dubio praesumitur non cogitasse: quae regula colligitur ex dictis Bar. in d. §. Imperator nu. 8. qui in hoc communiter approbatur, ut dicit Soc. in l. 2. in princ. col. 1. ff. sol. mar. & si opin. Signor. vera esset, idem & multo Jul. Clar. Sentent. Pract. Civil. Tom. 1.

fortius esset dicendum in quocunque conjugato habili ad prolem suscipiendam, quod iudicio meo esset valde absurdum.

Secundo inferitur, quod si donator tempore donationis jam habeat filios, etiam alii filii deinde superveniant, non debet donatio revocari: & ita colligitur ex verbis ipsius l. si unquam, ibi, filios non habens a contrario sensu. Sed quid si pater habens filium jam natum, illi donationem fecerit, nunquid si postea alii filii superveniant, donatio ipsa revocabitur? Resp. hic casus non est comprehensus in dispositione d. l. si unquam, sed cadit sub dispositione l. si totus, C. de inoff. doi. & ideo dicimus, quod talis donatio facta filio, revocatur propter supervenientiam aliorum filiorum, non quidem in totum, sed tanquam inofficiosa revocatur solummodo usque ad legitimam partem bonorum filius postea natis competentem. Et ita tenent communiter Doct. ut dicit Cor. conf. 11. in litera Z, lib. 3. Hanc etiam dicit esse communem opin. Bertr. conf. 163. post n. 4. li. 2. in 2. pari. Ripa in d. l. si unquam, q. 47. Soc. jun. conf. 83. n. 20. lib. 3. licet postea n. 28. videatur inclinare in contrarium sententiam, Tiraquell. in d. l. si unquam in verb. Liberi, n. 75. & sequ. Dida. lib. 1. resol. c. 19. n. 1. Si autem eadem facta extraneo, bene revocaretur in totum, ut dixi infra q. 24. vers. Au vero.

Tertio inferitur, quod si pater in donatione ipsa renunciarit beneficio l. si unquam, donatio ipsa non revocatur, ex quo proculdubio pater renunciando ipsi legi censetur de liberis cogitasse. Hoc autem de plano procederet, praesupponendo, quod pater (c) posset in praedictum filiorum renunciare dispositioni d. l. si unquam. sed hic articulus est adeo dubius, ut vix dicemus posset, quae opin. prior sit, aut magis communis, ut dicit Grat. conf. 50. n. 65. lib. 1. quod super hac quaestione est tanta disputatio, quod indigeret constitutione Imperatoria, cum hic inde sint infiniti Doctores attestantes hinc inde esse communem opin. In primis autem Bart. in l. Titia, §. Imperator, n. 7. ff. de leg. 2. tenuit, quod potest pater in praedictum filiorum renunciare beneficio d. l. si unquam. Et hanc opin. dicit esse communem Soc. conf. 147. n. 17. lib. 1. & conf. 267. nu. 13. lib. 2. quem refert Nat. conf. 125. n. 1. & Jaf. in l. si quis in conscribendo, n. 8. C. de pactis, & conf. 125. col. 3. lib. 1. Dec. in d. l. si quis in conscribendo, n. 24. Bertran. conf. 192. ante fin. lib. 2. in 1. parte, & conf. 32. col. 2. lib. 3. in 1. parte, & conf. 179. n. 1. lib. 2. in 2. parte, & conf. 220. n. 8. lib. 3. in 2. parte. Ripa in d. l. si unquam, q. 51. & lib. 3. respons. c. 5. circa fin. Tiraq. in d. l. si unquam, in presat. n. 174. Contrarium (d) vero sententiam, scilicet, quod imò non possit pater renunciare dispositioni dictae legis in praedictum filiorum, multo quoque tenuerunt, dicit Socin. in l. cum avus, col. 19. ff. de condit. & demonst. quod haec est communis opin. Moder. Hanc etiam opin. dicit esse communem Ale. in l. pacta, & contra, C. de pactis, Paris. conf. 73. n. 32. lib. 1. ubi recenset auctoritates, Soc. jun. conf. 137. n. 2. lib. 2. Et sic ut vides, hic articulus tam propter auctoritates, quam propter rationes hinc inde adductas, est valde dubius, & periculosus, & revera connumerando decisiones Doctorum, suspicior opin. Bart. quod sc. possit renunciare, esse magis communem. Sed contraria opin. mihi semper magis placuit, nunquam enim potui mihi persuadere, quod dispositio d. l. si unquam, non sit inducta tam favore filiorum, quam ipsius donantis. Haec etiam opin. est proculdubio magis aequa, & benigna, & secundum cum pluries fuisse iudicatum attestantur Doctores supra allegati: & in hanc pariter inclinavit Senatus in causa D. Hieron. Lonati: Tamen pro concordia (e) posset ita distingu-

Aut non constat, quod donator voluerit renunciare dispositioni d. l. si unquam. quia scilicet in genere tantum renunciavit (f) omnibus legibus, & omni juris auxilio, vel hujusmodi, nulla facta mentione dispositionis d. leg. si unquam, & hoc casu intrepide tenendum est cum opin. negativa, quod nullo modo censetur renunciatum dicta legi, & sic, quod tali renunciacione non obstant, donatio ipsa supervenientibus liberis revocetur: Aut vero fuit renunciatum in specie dispositioni leg. si unquam, & tunc siquidem donans erat major 25. aanis, posset teneri opin. Bart. quod potuerit renunciare, & quod donatio propter supervenientiam liberorum non revocetur: Aut erat minor, tunc tenco, quod talis renunciacione nihil profusus operetur, neque in hoc facio vim, an in donatione sit appositum juramentum, vel non. Sicut enim donatio etiam jurata revocatur ex dispositione leg. si unquam, ut dixi infra q. 23. Idem dicendum est, etiam si addita sit renunciacione dicta legis. Quia enim facultate minor inducitur ad donandum, eadem etiam inducitur ad renunciandum, & jurandum, maxime attendit, quod hodie in omnibus instrumentis passim, & indistincte Notarii apponunt juramentum, cujus virtutem plerique contraheutum ignorant: sed ubi donans est major, & in specie renunciavit dispositioni leg. si unquam, forte tutius esset (ut dixi) tenere cum Bart. Nam dispositio leg. si unquam, fundatur in praesumpta mente donantis, quae cessat, ubi de contraria epus mente expresse appareret: & hoc multo magis procederet, si donatio esset jurata, maxime si juramentum esset in specie appositum ipsi renunciacioni: & secundum hanc distinctionem, si casus contingeret, consulere, & judicarem.

Quarto inferitur, quod ad hoc, ut sit locus dispositioni d. leg. si unquam, necesse est donationem esse tantae importancie, quam verisimiliter donator non fecisset, si de filiis cogitasset. Habebit ergo proculdubio locum dispositio dicta leg. in donatione omnium bonorum, sed & in donatione majoris partis bonorum, sed etiam in donatione ejuslibet partis bonorum, etiam infra dimidiam. Et haec est communis opin. ut ait Ripa in l. 1. nu. 6. C. de pact. & in d. leg. si unquam, in 7. quae quem refert Arelat. in Apostill. ad Alciat. de praesumpt. in 1. regul. praesumpt. 13. num. 3. Tiraquell. in d. leg. si unquam, in verbo Omnia, vel partem aliquam, nu. 24. quem refert Didac. libr. 1. resolut. cap. 19. circa fin. Fortius etiam (secundum aliquos) locum habet in donatione alicujus rei particularis. Et hanc esse communem opinionem attestatur Ruin. conf. 137. num. 13. in fin. lib. 1. Ripa in d. l. si unquam, in 8. quae quem refert Arelaten. in loco proxime allegato. Socin. jun. consil. 83. nu. 19. lib. 3. Et quod dispositio dicta leg. locum habeat etiam in donatione rei particularis, quae sit magni valoris, dicit esse communem Claud. in leg. ex facto. post nu. 11. ff. de vulg. Caterum si esset donata (g) res modici momenti, certe talis donatio minime propter supervenientiam liberorum revocatur. Ita tenet Imola, loquendo per verbum forte, in cap. fin. num. 21. de donatio. & est communis opinio, ut ait Dec. consil. 181. num. 3. Non enim est verisimile, quod donator, etiam si de liberis cogitasset, ab hujusmodi donatione abstinuerit. Et hoc casu bonum esset habere iudicem favorabilem. Nam quae donatio dicitur magna, vel parva, inspecta qualitate perforatur, standum est iudicis arbitrio, juxta ea quae dixi supra lib. 2. §. Judex.

QUESTIO XXIII.

SUMMARIA. EX CLARO.

- 1 Dispositio l. si unquam, an locum habeat, etiam si in donatione appositum fuerit juramentum.
2 Et an locum habeat in donatione facta Ecclesiae.
3 Et an locum habeat in donatione ob causam.
4 Et an habeat locum in legatis.
5 Et an habeat locum in legitimacione filii spiritus, vel naturalis.
6 Et an habeat locum, si post donationem nascatur donatarii filius naturalis tantum.
7 Et quid si natus esset ante donationem, sed fuerit post ipsam donationem legitimatus.
8 Et an revocatio, quae fit ex dispositione d. l. si unquam, fiat ex ipso jure.
9 Et quid si liberi post donationem nati moriantur vivo testatore, an donatio reconvalsceat.
10 Et an si donator vivens nihil dixit, possint ejus haeredes donationem ipsam revocare.

EX ADDITIONIBUS.

- 1 An dispositio l. si unquam, 8. C. de revocand. donat. locum habeat in donatione ob causam.
2 Et an procedat in legatis, resnitive.
3 An item locum habeat in donatione causa mortis.
4 An & quatenus, si filius naturalis legitime natus, donatio revocetur.
5 An donatio reconvalsceat, si liberi post donationem nati vivo testatore moriantur.
6 Actio semel extincta evenit non revocatur.
7 Res incerta domino auferri non potest.
8 Quo actionis genere res donata, natis postea liberis, revocatur.
9 Conditio ex iacta donatoris, & donatarii conventionione competit.

S Tat ergo firma conclusio, quod propter supervenientiam liberorum donatio revocatur: Quae nunc, an haec conclusio locum habeat, etiam si in ipsa donatione appositum sit (a) juramentum; ut scilicet adhuc non obstante juramento revocetur? Respond. quod sic. Ita tenet Bart. in d. §. Imperator, num. 12. & est communis opin. ut dicit Corn. conf. 30. in fin. lib. 4. Socin. consil. 215. nu. 2. lib. 2. quod est duplicatum in consil. 22. nu. 7. lib. 4. Bertr. conf. 175. post nu. 12. lib. 1. in 2. parte. Ripa in d. l. si unquam, in 3. quae. & lib. 3. responsorum, cap. 15. nu. 17. Paris. consil. 72. nu. 15. lib. 1. Nam juramentum semper intelligi debet rebus sic (b) stantibus; merito ubicunque post dispositionem juratam tale quid supervenit, quod tempore juramenti praestiti verisimiliter dispositionem ipsam impeditisset, non debet juramentum aliquod operari: & hoc proculdubio procedit, ubi in tali donatione juratum non fuerit in specie, nec in genere renunciacionum dispositioni l. si unquam. Et in hoc omnes conveniunt, ut dicit Tiraquell. in praefat. d. l. si unquam, nu. 174. Si vero fuerit renunciacionem dixi supra vers. Tertio inferitur.

Quaero etiam, an dispositio d. l. si unquam, habeat locum etiam in donatione facta Ecclesiae? Respond. quod sic: verum, cum Ecclesia regulariter sit loco filii, ut dixi infra lib. 7. §. Ecclesia, non revocatur, nisi usque ad legitimam filii postea natis competentem, ut in donatione facta uni ex filiis, dixi supra quae. prox. vers. Sed quid si pater, Ita tenet Bart. in §. Imperator, num. 6. & est communis opin. ut ait Socin. consil. 53. post nu. 6. lib. 4. Ripa

In d. consil. 366. & 20. & in d. l. 1. col. 2. Roman. consil. 26. Roland. consil. 5. n. 12. volum. 1. in consil. 76. n. 16. in 2. in consil. 13. n. 31. in 3. Nat. consil. 674. volum. 7. & vide per Apostill. ad Dec. d. consil. 22. Item non habet locum quando tempore donationis donans habebat filium, & facta donatione ipsum legitimavit Caltrens. consil. 433. quem tamen vid. 432. & Boer. decis. 59. An procedat, quando maritus promittit pro uxore, quod habeat rationem, quae deinde contra facit? Socin. in consil. 215. volum. fin. in 2. & 22. in 3. Item an procedat in donatione juris patronatus Dec. in consil. 675. Item an procedat, quando filius donat patri, Dec. consil. 182. in fin. Rub. consil. 90. licet contrarium voluerit Ruin. consil. 92. nu. 28. fed quid de renunciacione facta per masculum, Boer. d. decis. 139. Item an procedat, quando donatio fit in contractu matrimonii. Socin. in leg. 2. ff. solut. matrimon. Jak. consil. 192. vol. 4. Boer. d. decis. Item an procedat, quando partim venditur, & partim donatur? Socin. in consil. 27. vol. 2. Et donatio revocata in vim d. l. an possit donatarius ingredi possessionem bonorum? quod non, sed pertinet ad filium natum: vide per Ruin. in consil. 137. col. 3. vol. 1. GIACH.

- 5 Donantis si subsequente voluntate contraria revocatur, & dissolvitur mortis causa donatio, si peniteat donatorem factæ donationis, l. qui mortis 30. ff. de mort. caus. donat. D. Boer. d. c. 5. nu. 55. Quæ penitentia duobus modis, videlicet aut expresse, aut tacite fieri solet. Expresse quidem, si donator aperte significet, se factam donationem revocare, & nolle, ut ea subsistat. Hujusque penitentia declarationem duobus modis probari posse, tradit Dec. in d. l. non omnis 19. in princ. n. 9. ff. de reb. credit. & conf. 505. n. 5; quem referendo sequitur Thadeus Pifo lib. 4. var. resolut. c. 5. n. 2. Alii vero dissentiunt, & quinque testium numerum desiderant, Alciat. in l. 2. n. 17. in fin. ff. de legat. & Nat. conf. 578. nu. 579. eosque laudans Menoch. d. lib. 3. præsumpt. 37. nu. 11. & seq. Prædicta tamen conclusio non procedit, quando donator sine hærede decessit. Tunc enim penitentia nihil operatur: quoniam nemo est, qui revocationem objiciat. Itaque licet donatio per penitentiam revocata sit: in effectu tamen pro revocata non habetur: & per consequens firma manere debet: cum paria sint, quid valere, vel esse nullum, & de nullitate dici non posse. Ita præter Clarum nostrum hic n. 3. sentiunt Hipp. Rimin. in præf. de donat. nu. 1034. Michael Grassus lib. 1. recept. sent. §. donatio causa mortis, q. 21. n. 3. Mozzius d. tradit. de donationib. tit. ult. n. 5. D. Obrecht. disp. 4. de donationib. th. 220. cum seq. & Thadeus Pifo d. lib. 4. var. resolut. c. 5. n. 3. & seq. ubi dissentientium, quos ipse refert, argumenta diluit.
- 9 Ceterum si tacite hæc mortis causa donatio; resolvitur rursus duobus modis. Primus est: si donator rem donatam, nulla urgente necessitate, voluntarie alienavit, l. uxori 22. & l. cum hic status 32. §. si maritus, §. ff. de donationib. inter vir. & uxori. Atque ita post Clarum hic nostrum, & per cum allegatos, docent Menoch. d. lib. 3. de præsumptionib. præsumpt. 37. n. 13. Dominico. Card. Tuschus to. 2. practic. conclus. lit. D. conclus. 710. nu. 8. D. Boer. d. c. 5. nu. 58. D. Obrecht. d. disput. 4. thes. 222. Schneidevvin. ad tit. Instit. de donationib. rubr. de mort. caus. donationib. n. 22. Pifo d. lib. 4. c. 5. n. 17. cum seq. & Matthias Berlich. conclus. practicabil. parte 3. concl. 2. nu. 43. & seq. Quod sane pronunciatum non sit inditincte & simpliciter in-

telligendum est: sed tum demum procedit, si rei donatæ specialis dispositio facta sit: secus, si dispositio generalis fuerit, ut hæredis institutio universalis. Etenim si donator aliquem omnium suorum bonorum hæredem in testamento instituit: per hæc subsequenter hæredis institutionem donatio mortis causa revocata non censetur: sed donator potius hæredem institutum ad persolvendum id, quod promiserat, astringere voluisse intelligitur. Ita concludunt Aret. conf. 74. n. 11. Purpurat. conf. 42. nu. 25. Cravet. conf. 144. nu. 10. & conf. 234. nu. 1. Didac. Covar. in rubr. extr. de testam. part. 3. num. 10. Cocheran. decis. Præmont. 117. col. ult. Mant. de conjectur. ult. volunt. lib. 12. tit. 17. num. 6. Burfat. conf. 136. num. 152. Decian. conf. 74. num. 46. vol. 4. Hartman. Pistor. q. 8. nu. 38. & n. 119. lib. 3. hofque referens Berlich. d. part. 3. concl. 2. num. 44. Alter modus est: si inter donatorem, & donatarium graves inimicitie supervenerint. Si enim ex hac causa legatum tacite revocatum intelligitur, leg. si quis ita 3. §. ult. ff. de adimend. vel transferend. legat. cur non etiam intelligeretur mortis causa donatio revocata, quæ ad legati exemplum est redacta? l. illud generaliter, 37. in princ. ff. de mort. caus. donationib. Berlich. d. conclus. 2. nu. 45. & seq. Neque refert, an inimicitie illæ supervenerint culpa donatoris, vel donatarii, ut contra alios, quos refert, offendit Menoch. d. lib. 3. præsumpt. 37. nu. 21. & seq. item Thadeus Pifo d. lib. 4. var. resolut. c. 5. nu. 25. vers. contrariam igitur sententiam, &c. nec non D. Boer. d. c. 5. nu. 62. Plura huc penitentia tradidi ad §. 1. nu. 78. & seq. Instit. de donationib. HARP.

(c) Sed nunquid ob convalescentiam donantis revocata censetur donatio causa mortis? De hac questione vide etiam Grass. d. lib. 1. recept. sentent. §. donatio causa mortis qu. 21. num. 2. Emanuel. Soarez in thesaur. recept. sentent. in verb. donatio, num. 295. Gomeium tom. 2. var. resolut. c. 4. num. 19. Pisonem d. c. 5. num. 17. Menoch. de præsumpt. 37. n. 5. & Mozzium d. tradit. de donationibus tit. ult. nu. 97. & seq. Porro si quæ actio pro donatione causa mortis competat, satis superque explicat Fulvius Constantinus ad princ. tit. Instit. de donat. num. 21. & Thadeus Pifo d. lib. 4. varior. resolut. c. 6. per totum. HARP.

JULII CLARI

ALEXANDRINI J. C.

PRACTICA CIVILIS.

Ex Libro Quarto Sententiarum Receptarum.

§. EMPHYTEUSIS.

CAPITA QUÆSTIONUM.

- Emphyteuta quid differat à contractu libellario, & censuali. Quaest. 1.
- Emphyteusis an sit contractus nominatus. q. 2.
- In contractu emphyteutico an requiratur, quod à principio præstetur certa quantitas. q. 3.
- In contractu emphyteutico an requiratur scriptura. q. 4.
- Vasallus an possit concedere in emphyteusim bona feudalia. q. 5.
- Prælati an possit bona Ecclesie concedere in emphyteusim. q. 6.
- Et quanti temporis solutione præsumatur emphyteusis præcessisse. q. 7.
- Emphyteuta teneatur solvere canonem, alias cadit à jure suo. q. 8.
- Et an cada ipso jure, an autem requiratur declaratio. q. 9.
- Dominus recipiendo pensionem an censetur remississe caducitatem. q. 10.
- Dominus an possit post declaratam caducitatem ingredi propria auctoritate rem emphyteuticam. q. 11.
- Quo tempore sit solvenda pensio. q. 12.
- Emphyteuta non potest alienare rem emphyteuticam domino irrequisito. q. 13.
- Et an possit eam cum aliis emphyteutis dividere. q. 14.
- Et an possit illam alteri legare, aut donare. q. 15.
- Et an possit præallegare uni ex filiis, vel aliter in ea illis præjudicare. q. 16.
- Et an possit illam sine consensu domini permutare. q. 17.
- Et an pignorare, vel hypothecare. q. 18.
- Et an locare. q. 19.
- Et an concedere in emphyteusim. q. 20.
- Emphyteusis an possit acquirere in feudo emphyteutico. q. 21.
- In alienatione rei emphyteuticæ solvendum est domino laudimium. q. 23.
- Emphyteuta propter alienationem rei emphyteuticæ cadit à jure suo. q. 24.

- Emphyteuta interveniens possessionem domini an cadat à jure suo. q. 25.
- Emphyteuta an possit expelli propter deteriorationem. q. 26.
- Emphyteuta cessans per triennium in solutione canonis cadit à jure suo. q. 27.
- Emphyteusis an transeat ad extraneos hæredes. q. 28.
- Emphyteusis an transeat in fiscum. q. 29.
- Filiis naturalibus an succedant in emphyteusim. q. 30.
- Legitimati an succedant in emphyteusim. q. 31.
- Femina an succedat in emphyteusim. q. 32.
- Emphyteusis an transeat in monasterium. q. 33.
- Quomodo intelligatur in concessione investitura, tertia, vel quarta generatio. q. 34.
- In emphyteusim concessa pro se, & filiis, & nepotibus, quo ordine succedatur. q. 35.
- Nepos ex filia an succedat in emphyteusim. q. 36.
- Emphyteusis an transeat ad filios, etiam si non sint hæredes. q. 37.
- Et an transeat ad institutum in re certa. q. 38.
- In emphyteusim nunquid locum habeat jus accrescendi. q. 39.
- Filius an teneatur paternis creditoribus de emphyteusim satisfacere. q. 40.
- Augmentum veniens in re emphyteutica cui cedat. q. 41.
- Emphyteusis quomodo finiatur. q. 42.
- Finita emphyteusim, an possint filii, vel agnati petere renovationem investiturae. q. 43.
- Emphyteusim finita, an possit dominus ingredi rem emphyteuticam propria auctoritate. q. 44.
- Finita emphyteusim, cui remaneant melioramenta. q. 45.
- Emphyteuta an teneatur ad collecta. q. 46.
- Quæ actio competat pro emphyteusim. q. 47.
- Jura civilia loquuntur de emphyteusim an habeant locum in Emphyteusim Ecclesiastica. q. 48.
- Bona emphyteutica an possint dici allodialia. q. 49.
- Argumentum de feudo ad emphyteusim, & e contra, an procedat. q. 50.

Brevior erit hic Tractatus (ut opinor) omnium expectatione. Etenim hæc Emphyteusis materia fere ubique frequens, & quotidiana. Sed hujus rei duo præcipue in causa fuerunt. Primum, quod ex his, quæ ad hanc materiam pertinent, aliqua in feudalibus questionibus à nobis tractata sunt: Alterum (quod alicui forte mirum videbitur) quod Alexandria nulla fere est domus, nulla arca, fundi vero paucissimi, hoc Emphyteusis vinculo obstricti, atque inde convenit, ut cum in hac materia nunquam de facto consultus responderim, aut judicaverim, hoc Paragrapho ea tantum scripta sint, quæ in